

Pleskach, V. L., and Zatonatska, T. H. *Elektronna komertsiiia* [E-commerce]. Kyiv: Znannia, 2007.
Statista: The Statistics Portal. <https://www.statista.com>
The World Bank Open Data. <https://data.worldbank.org/>
Vlasiuk, Yu. Yu., and Yudina, N. V. "Doslidzhennia ukrainskoho rynku elektronnoi komertsii u sektori B2B" [Research of the Ukrainian E-commerce Market in the B2B Sector]. *Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 9 (2015): 1-10.

Yatsenko, O. M., Hriazina, A. S., and Shevchyk, O. O. "Elektronna komertsiiia yak element hlobalnoi torhovelnoi systemy" [E-commerce as an Element of the Global Trading System]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 8 (2019): 4-15.
Zaitsev, I. "Spetsproekt: Ukrainskyi e-commerce v tsyfrakh, faktakh i kartynkakh" [Special Project: Ukrainian E-commerce in Numbers, Facts and Pictures]. *Asotsiatsiia Riteileriv Ukrainy*. 2018. <https://rau.ua/novyni/spetsproekt-e-commerce/>

УДК 338.2
JEL: L10

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ РИНКУ СТАРТАПІВ В УКРАЇНІ

© 2020 ІВАНЧЕНКО Н. О., ПОДСКРЕБКО О. С., СІДЛЕЦЬКА А. О.

УДК 338.2
JEL: L10

Іванченко Н. О., Подскребко О. С., Сідлецька А. О. Основні проблеми та перспективи розвитку ринку стартапів в Україні

Мета статті полягає в аналізі розвитку ринку стартапів в Україні, огляді успішних українських стартап-компаній. Проаналізувавши достатню кількість наукових праць і матеріалів, авторами узагальнено та синтезовано основні причини провальності та успішності стартапів. Наголошено, що в епоху проривних технологій і прискорення цифровізації різноманітних бізнес-процесів, щоб зберегти своє місце на ринку та бути конкурентоспроможним, дуже важливо використовувати сучасні технології і бізнес-рішення, де основним джерелом свіжих ідей і нестандартних рішень для великого бізнесу стають стартапи. На основі аналізу основних рейтингових майданчиків стартап-проектів зроблено висновок про потужний розвиток ринку стартапів в Україні за активної підтримки з боку держави. Проаналізовано основні платформи та ресурси для просування стартапів на міжнародному ринку та різноманітні дослідження відносно виділення критеріїв успішності як вітчизняних стартап-проектів, так і закордонних. У результаті дослідження, незважаючи на те, що кожен стартап-проект унікальний та пов'язаний з поєднанням безлічі деталей, було синтезовано узагальнені чинники успішності та провальності стартапів. Визначено сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, які безпосередньо впливають на успішність проектів, аналіз і врахування яких є першочерговим завданням перед входом стартапу на ринок. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є розробка та запровадження механізмів підвищення ефективності діяльності стартап-компаній. Особливу увагу слід звернути на захист права інтелектуальної власності. Важливою задачею є аналіз міжнародного досвіду, на основі якого має бути створено максимально комфортне середовище для впровадження інноваційних технологій, що стане потужним драйвером для успішного розвитку вітчизняних підприємств та економіки в цілому.

Ключові слова: стартап, успішність стартап-проектів, ринок стартапів, фактори впливу на стартапи.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-303-311>

Рис.: 2. **Бібл.:** 30.

Іванченко Надія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедри економічної кібернетики, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: ivan730@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7289-3587>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-7559-2019>

Подскребко Олександр Сергійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: alexandr.podskrebko@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5282-4691>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/R-2235-2018>

Сідлецька Аліна Олександрівна – студентка, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: alinasidletska98@gmail.com

УДК 338.2
JEL: L10

Иванченко Н. А., Подскребко А. С., Сидлецкая А. А. Основные проблемы и перспективы развития рынка стартапов в Украине

Цель статьи заключается в анализе развития рынка стартапов в Украине, обзоре успешных украинских стартап-компаний. Проанализировав достаточное количество научных трудов и материалов, авторами обобщены и синтезированы основные причины провальности и успешности стартапов. В статье отмечено, что в эпоху прорывных технологий и ускорения цифровизации различных бизнес-процессов, чтобы сохранить свое место на рынке и быть конкурентоспособным, очень важно использовать современные технологии и бизнес-решения, где основным источником свежих идей и нестандартных решений для крупного бизнеса становятся стартапы. На основе анализа основных рейтинговых площадок стартап-проектов сделан вывод о стремительном развитии рынка стартапов в Украине при активной поддержке со стороны государства.

В статті проаналізовані основні платформи і ресурси для просування стартапів на міжнародному ринку і різноманітні дослідження відносно виділення критеріїв успішності як вітчизняних стартап-проектів, так і зарубіжних. В результаті дослідження, незважаючи на те, що кожен стартап-проект унікальний і пов'язаний з поєднанням багатьох деталей, були синтезовані обобщені фактори успішності і провальності стартапів. Визначено сукупність внутрішніх і зовнішніх факторів, які безпосередньо впливають на успішність проектів, аналіз і урахування яких є пріоритетною задачею перед входом стартапа на ринок. Перспективами подальших досліджень в даному напрямку є розробка і впровадження механізмів підвищення ефективності діяльності стартап-компаній. Особливу увагу слід звернути на захист права інтелектуальної власності. Важною задачею є аналіз міжнародного досвіду, на основі якого необхідно створити максимально комфортну середовище для впровадження інноваційних технологій, які стануть потужним драйвером для успішного розвитку вітчизняних підприємств і економіки в цілому.

Ключові слова: стартап, успішність стартап-проектів, ринок стартапів, фактори впливу на стартапи.

Рис.: 2. **Бібл.:** 30.

Иванченко Надежда Александровна – кандидат економічних наук, доцент, завідувачка кафедрою економічної кібернетики, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: ivan730@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7289-3587>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-7559-2019>

Подскребко Александр Сергеевич – кандидат економічних наук, доцент кафедри економічної кібернетики, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: alexandr.podskrebko@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5282-4691>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/R-2235-2018>

Сидлецкая Алина Александровна – студентка, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03680, Україна)

E-mail: alinasidletcka98@gmail.com

UDC 338.2

JEL: L10

Ivanchenko N. O., Podskrebko O. S., Sidletcka A. O. The Main Problems and Prospects for the Development of the Startup Market in Ukraine

The article is aimed at analyzing the development of startup market in Ukraine, reviewing the successful Ukrainian startup companies. After analyzing a sufficient number of scientific works and materials, the authors summarized and synthesized the main reasons for the failure and success of startups. The article specifies that in the era of breakthrough technologies and accelerating the digitalization of various business processes, in order to maintain their place in the market and be competitive, it is very important to use modern technologies and business solutions, where startups become the main source of fresh ideas and non-standard solutions for big business. Based on the analysis of the main ranking websites for startup projects, a conclusion has been made about the rapid development of the startup market in Ukraine with active support on the part of the State. The article analyzes the main platforms and resources for promoting startups in the international market and a variety of studies on the selection of criteria for the success of both the national startup projects and the foreign ones. As a result of the study, despite the fact that each startup project is unique and associated with a combination of many details, the generalized factors of success and failure of startups are synthesized. The authors define a set of the internal and external factors that cause direct influence on the success of projects, analysis and accounting of which are a priority before entering the startup into the market. Prospects for further research in this direction will be developing and introducing the mechanisms to improve the efficiency of startup companies. Particular attention should be paid to the protection of intellectual property rights. An important task is to analyze the international experience, on the basis of which it is necessary to create the most comfortable environment for the introduction of innovative technologies, which will become a powerful driver for the successful development of national enterprises and the economy as a whole.

Keywords: startup, success of startup projects, startup market, factors of influence on startups.

Fig.: 2. **Bibl.:** 30.

Ivanchenko Nadiia O. – PhD (Economics), Associate Professor, Head of the Department of Economic Cybernetics, National Aviation University (1 Lubomyra Husara Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: ivan730@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7289-3587>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/G-7559-2019>

Podskrebko Oleksandr S. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economic Cybernetics, National Aviation University (1 Lubomyra Husara Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: alexandr.podskrebko@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5282-4691>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/R-2235-2018>

Sidletcka Alina O. – Student, National Aviation University (1 Lubomyra Husara Ave., Kyiv, 03680, Ukraine)

E-mail: alinasidletcka98@gmail.com

Стартапи виступають потужним двигуном розвитку бізнесу. Це пояснюється тим, що саме діяльність стартапів, які за своєю суттю є інноваційними компаніями, стимулює виникнення нового промислового виробництва і на практиці вносить зміни в пріоритетні напрямки прикладних досліджень і розробок. Актуальність дослідження полягає в тому, що завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій стартапи набувають більшого поширення у всьому світі, але при цьому слід зауважити, що на кожен успішний проект припадають десятки провальних, тобто навіть геніальна ідея не завжди приносить мільйони доларів від інвесторів.

Заснувати стартап у сучасному світі стає все складніше. В умовах мінливого бізнес-середовища, жорсткої конкуренції за венчурний капітал та боротьбою за частку ринку, досить багато підприємців прагнуть вирватися вперед у конкурентній боротьбі та вирішують запустити власний стартап, однак зазнають невдачі. Вирішення проблеми правильної побудови стартапу, пошуку інвесторів та його успіху у майбутньому залишається актуальною не тільки для України але й для будь-якої країни світу.

Дослідженням у сфері стартап-проектів займалися: С. Бланк, Б. Дорф [1], П. Грема [2], О. Гавриш, К. Бояринова, К. Копішинська [3], Е. Ріс [4], П. Власковиц, Б. Купер [5], Р. Баб'ячок, І. Кульчицький [6], Н. Ситник [7], В. Дергачова, М. Кравченко [8], В. Поліщук [10], О. Іваненко [24], Б. Гросс [25], Ш. Кхемк [26], В. Кирилов [28] та ін. Але, незважаючи на значний обсяг публікацій та активний розвиток стартапів у всьому світі, слід зазначити, що питання, які пов'язані з визначенням чинників успішності та вирішенням проблем провальності проектів, залишаються відкритими та потребують подальшого обґрунтування.

Метою статті є аналіз розвитку ринку стартапів в Україні й огляд успішних українських стартап-компаній, що дозволить синтезувати та виявити

основні причини провальності або успішності стартапів.

В епоху проривних технологій, щоб зберегти своє місце на ринку та бути конкурентоспроможним, потрібно йти в ногу з часом, використовуючи весь арсенал сучасних технологій і бізнес-рішень. Таким чином, основним джерелом свіжих ідей та нестандартних рішень для великого бізнесу стають стартапи.

Кількість українських стартапів зростає з кожним роком, але, за оцінкою експертів [11], в середньому з усіх представлених проектів варті уваги лише 3–5 %, а результат дають лише 1–2 %. Основна проблема стартапів в Україні полягає не стільки в дефіциті талановитих кадрів, скільки у відсутності фінансової підтримки розвитку інноваційних товарів і послуг. Згідно зі статистикою невелика кількість проектів доходять до стадії переговорів з інвесторами, більшість – відхиляються ще на початку.

Найчастіше керівники проектів не вміють професійно та стратегічно правильно запустити та презентувати стартап. Основною причиною цього є незнання всіх юридичних процедур, недосконалість або відсутність законодавчої бази, недотримання деяких вимог щодо розподілу фінансів, які отримані від інвесторів. У результаті проект не розвивається або зовсім припиняє своє існування. Перераховані проблеми є характерними для більшості країн, однак розвиток стартапів на цьому не припиняється [9].

Акоказом розвитку ринку стартапів є дослідження сервісу Startup Ranking, який проаналізував 136 країн в світі, нарахував близько 100 тис. стартапів і визначив рейтинг країн-лідерів за кількістю впроваджених стартапів. Перше місце, згідно зі Startup Ranking [9], належить США (47887 стартапів), а Україна посіла 43 місце (262 стартапи). Дані щодо країн і кількості стартапів наведено на рис. 1.

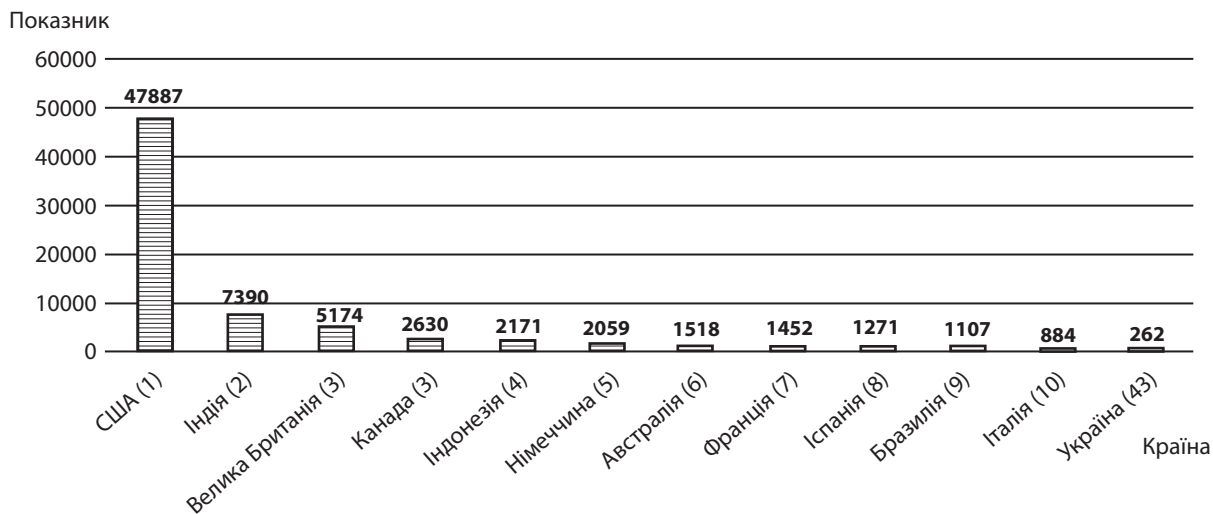

Рис. 1. Рейтинг країн за кількістю стартапів

Джерело: складено авторами на основі [9].

Станом на 2019 рік ринок українських стартапів знаходиться у стані активного розвитку. Згідно із дослідженням сервісу StartupBlink [15] – комерційного дослідного центру стартап-екосистем світу – Київ зайняв 34-те місце в рейтингу міст із найбільшою кількістю стартапів, які запускаються. За даними сервісу, у 2017 р. Київ займав 64-те з понад тисячі міст усього світу. Такий стрімкий підйом відразу на 29 позицій за один рік свідчить про значні зрушення у розвитку українських стартапів, які досить швидко розвиваються і мають багато користувачів.

Серед міст України сервісом StartupBlink також були відзначені Одеса (235-те місце), Львів (299-те місце), Харків (435-те місце) і Дніпро (561-ше місце) [15].

У грудні 2018 року було прийнято рішення створити Український фонд розвитку інновацій (або «Український національний фонд стартапів») [12], основною метою якого є системна підтримка перспективних українських проектів, які не змогли знайти або зацікавити інвесторів, а це, своєю чергою, дозволить стимулювати економічне зростання та збільшення продуктивності. У ролі основних принципів фонду зазначено скорочення шляху отримання коштів за рахунок залучення іноземних партнерів і та капіталу. Фондом надається не тільки фінансова допомога, а також пропонуються консультації відносно подальшого розвитку та супроводження проекту.

Українським фондом стартапів заплановано 440 млн грн (18,48 млн дол.) на фінансування проектів, тому вже з грудня 2019 року розпочато прийом заявок. На теперішній час бізнес-проектам, які пройшли відбір, вже видано перші 40 млн грн (\$ 1,68 млн). На наступний рік планується по 60 млн (2,5 млн дол.) у квартал, тобто 240 млн (10 млн дол.) в цілому на 2020 рік [13; 14]. Додаткові кошти українські стартапи отримують на початкових стадіях їх розвитку.

Однак, незважаючи на певну допомогу у фінансуванні нових проектів з боку держави, справжній прорив на міжнародному рівні вдається не всім українським стартапам.

У статті розглянуто перелік українських стартапів, успіх яких ми можемо спостерігати вже сьогодні.

Одним із успішних українських стартапів є програма Grammarly [16] М. Литвина та О. Шевченка, яка контролює граматичні помилки та стилістичне навантаження слів у режимі реального часу, а також пояснює, як уникнути повторення помилок у майбутньому. Проекту вдалось зібрати понад 200 млн дол. інвестицій. Інвестори оцінюють стартап у понад 1 млрд дол. За інформацією TechCrunch, компанія офіційно стала єдинорогом [17]. (Єдиноріг (unicorn) – це приватна компанія, стартап, який за короткий термін досяг капіталізації в 1 млрд дол. і вище. Вперше цей термін був використаний у 2013 році венчурним підприємцем, засновником Cowboy Ventures Айлін Лі,

для подання статистичної рідкості таких успішних компаній).

Слід зазначити, що, як правило, головною помилкою більшості стартапів є невірний алгоритм дій, який включає в себе розробку продукту, пошук фінансування, а вже потім побудову бізнес-моделі. Grammarly зобов'язаний своєму успіху вибором вдалої бізнес-моделі, презентуючи свій продукт, в основі якого лежить штучний інтелект.

Grammarly – далеко не єдиний приклад українського стартапу, який знайшов іноземних інвесторів, також слід зазначити такий проект, як Gitlab, який створив платформу для розробки програмного забезпечення. Цей сервіс надає так можливості для ІТ фахівців:

- ✦ управління публічними та приватними git-репозиторіями;
- ✦ управління користувачами і групами, правами доступу до git-репозиторіїв;
- ✦ відстеження помилок, аналіз коду;
- ✦ інтеграція з різними CI-системами CI (Jenkins і т. п.);
- ✦ організація самостійного процесу CI за допомогою вбудованих засобів.

За шість років свого існування Gitlab з двох виріс до 200 співробітників і взяв участь у програмі Y Combinator, залучивши клієнтів, таких як NASA, CERN, Alibaba, SpaceX, IBM, Expedia. Слід зазначити, що загальна сума інвестицій у проект становить \$426 млн. За даними VentureBeat, компанія була оцінена у 2,7 млрд дол. [18]

Ще одним успішним українським проектом став стартап Preply, який був розроблений для пошуку як локальних, так і онлайн-репетиторів і надання послуг у сфері освіти [19]. Незважаючи на успішність цього проекту, запустити його вдалось тільки після кількох невдалих спроб. Зараз Preply пропонує свої послуги у 15 країнах, база сервісу у 2019 р. налічувала 47 тис. викладачів з 40 предметів (27 з них – мови) [20].

Ще одним успішним українським стартапом є People.ai – сервіс для менеджерів з продажу, який на основі алгоритмів штучного інтелекту допомагає підвищити ефективність продажів, аналізуючи продуктивність співробітників за їх переговорами і даючи рекомендації по операціях. Технологія перевіряє електронну пошту, телефонні розмови і дані CRM.

За час свого існування стартап сумарно залучив понад 100 млн дол. Зараз в People.ai працює близько 145 осіб; серед клієнтів стартапу – близько 50 великих компаній. Інвестори оцінили стартап у 500 млн дол. [21].

За даними проекту GrowJo [22], який аналізує до 20 різних метрик про бізнес, щоб вивести власний індекс найшвидшого зростання компаній (враховується

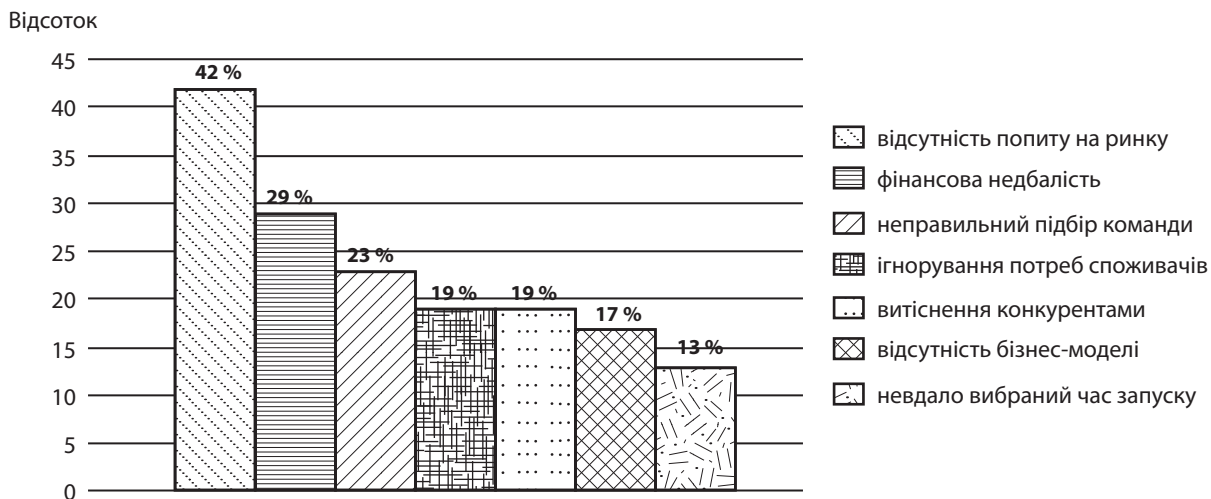

Рис. 2. Найпоширеніші причини провалу стартапів.

Джерело: складено авторами на основі [23].

фінансування, темп найму персоналу й інші показники), People.ai зайняв 460 місце з-поміж 10000 компаній усього світу. Що стосується таких проектів, як GitLab та Grammarly, то вони також потрапили у рейтинг, зайнявши 158 місце та 455 місця відповідно [22].

На цей момент в Україні найпопулярнішими є ідеї, пов'язані зі створенням різних девайсів, систем підключення до Інтернету, інтернет-речей, різноманітних технічних рішень для ведення електронної торгівлі, а також ідеї, які вдосконалюють роботу із серверами та сайтами. Єдиною проблемою всіх стартапів в Україні є складнощі, пов'язані із безпосереднім їх запуском. Причому це стосується не тільки України, але й перспектив молодих, амбітних підприємців за кордоном.

CB Insights [23] проаналізував 101 невдалий стартап і знайшов певні схожі риси, які були їм притаманні. Найважливішими причинами провалу стартапів були вказані такі (рис. 2).

З рис. 2 видно, що найпоширенішою причиною закриття стартап-компаній (42 %) є відсутність на ринку потреби в запропонованих ними продуктах. У 29 % випадків причиною провалу стали фінансові проблеми, пов'язані з нераціональним використанням коштів або їх нестачею.

За даними дослідження, відсутність збалансованої команди, де на вирішення ключових завдань виділено компетентного фахівця, – причина поразки стартапів у 23 % випадках. Саме професійні якості ІТ-розробників, тестувальників, маркетингологів, юристів, фахівців з фінансів, проектного менеджера й інших учасників команди, їх психологічна сумісність і націленість на успіх є необхідними для стабільного та прибуткового бізнесу.

Проблема своєчасності запуску продукту, як виявилось, також призводить до провалу стартапів у 13 % випадках. Якщо продукт був запусканий занад-

то рано, користувачі можуть списати його як недостатньо хороший, і повернути їх може бути складно, якщо їх перше враження про вас негативне. У разі запуску продукту занадто пізно, є можливість втратити свій шанс вийти на ринок, оскільки є ймовірність появи інших аналогів, більш привабливих пропозицій від конкурентів.

Причин, за якими стартап може виявитися вдалим або невдалим, може бути набагато більше. Зокрема, О. Іваненко [24] описує 59 причин провалу стартапів, виділивши декілька основних груп: 1) ідея бізнесу і бізнес-модель; 2) розуміння ринку та конкурентного ландшафту; 3) цінність пропозиції та продукту; 4) маркетинг, продаж і сервіс; 5) команда; 6) прийняття рішень і управління; 7) інвестиції і фінансування; 8) інші причини.

Голова Education and Leadership Foundation (Індія) Ш. Кхемка [26] називає 3 основні причини провалу стартап-проектів: 1) відсутність стійкої довіри між учасниками; 2) невідповідність ідеї чи стратегії. За його словами, стартап з'являється або занадто рано, або занадто пізно, або сама ідея погано відпрацьована; 3) фінансування – стартапери зазвичай недооцінюють вартість реалізації власної ідеї.

Окрім того, було зазначено, що багатьом керівникам проектів бракує вміння управління людьми, тобто лідерські якості стартапера, безсумнівно, грають вагомую роль у успішності майбутнього проекту. Також голова Education and Leadership Foundation зауважив, що успішність компанії багато в чому залежить саме від якості управлінської команди та її вміння працювати на результат.

За версією ресурсу OlansGroup [27], існують 5 причин провалу стартапів: 1) нездатність партнерів домовитись між собою; 2) відсутність попиту на ринку; 3) неправильно підібрана команда; 4) недооцінка маркетингу; 5) фінансова недбалість.

Unona International Enterprises Inc [30] виділяє 7 основних причин невдач стартап-проектів а також пропонує можливі рішення щодо зниження ризику їх провалу:

- 1) нестача стартового капіталу. Щоб уникнути цієї проблеми необхідно ретельно продумати майбутні витрати та знайти джерела фінансування проекту: власні кошти, програми з підтримки та розвитку або кошти, залучені від інвесторів;
- 2) непродуманий маркетинговий план. Для уникнення такої проблеми автори радять попередньо визначити цільову аудиторію та потреби потенційних споживачів продукту, спланувати канали збуту і прорахувати можливі прибутки;
- 3) відсутність кваліфікованої команди. Важливо постійно шукати висококваліфікованих і талановитих людей, проводити тренінги та займатися їх навчанням, розвитком, правильно делегувати їм повноваження, приділити час на формування навичок колективної роботи;
- 4) відсутність бізнес-моделі. Слід розрахувати план розвитку з допустимою нормою прибутковості і дотримуватися його постійно;
- 5) відсутність зворотного зв'язку з клієнтами. Спілкування з кінцевим споживачем і врахування його можливих зауважень і побажань є важливим етапом в процесі розвитку проекту;
- 6) необдумані дії і відсутність лідерських якостей. Необхідно постійно вдосконалювати свої професійні навички та лідерські якості;
- 7) відсутність стратегії зростання і гнучкості. Проблема багатьох підприємців полягає в тому, що у них немає стратегії зростання, а також вони не вміють адаптуватися до змін на ринку. Тому для стартаперів важливо знаходити нові рішення, своєчасно адаптувати проект до вимог зовнішнього середовища, аналізувати помилки та виправляти їх.

Чимало досліджень було присвячено обґрунтуванню критеріїв успішності стартапів. Зокрема, В. Кирилов [28] виділяє 4 причини, які вказують на успішність проекту:

- 1) продукт чи послуга ідеально підходять для вирішення основної проблеми в обраній ринковій ніші;
- 2) спроможність учасників працювати в команді, присутність командного духу;
- 3) ефективний маркетинг;
- 4) наявність продуманої ідеї.

Наявність добре продуманого продукту природним чином збільшує потенціал зростання бізнесу,

оскільки більш якісний продукт може залучити більше людей. Це також матиме вирішальне значення, коли виникне необхідність залучення зовнішнього фінансування від інвесторів.

Згідно з інтернет-ресурсом Marketer.ua [29] існують 9 критеріїв успішності, серед яких: правильна мотивація, здатність до глобального мислення, легка та зрозуміла для користувачів ідея, готовність працювати над сумнівною ідеєю, креативність, працьовитість і наполегливість, віра у свою справу, наявність лідерських якостей у стартапера. Крім того, автори не відхиляють і можливість простого збігу обставин під час запуску проекту, обґрунтовуючи це тим, що дві абсолютно ідентичні ідеї були сприйняті ринком по-різному: одна ідея не здобула визнання, в той час як інша, абсолютно ідентична бізнес-модель, перетворилася на мегакорпорацію, з'явившись у потрібний для цього час.

Американський фінансист Б. Гросс досліджував 200 стартап-компаній та оцінював кожну за 5 факторів: ідея, фінансування, команда, бізнес-модель і час запуску проекту. За результатами дослідження [25], Б. Гроссом було встановлено, що успіх стартапу на 42 % залежить саме від правильного вибору часу для запуску проекту. Ще 32 % – заслуга – правильно підібраних учасників команди. Незважаючи на те, що в основі будь-якого стартапу лежить новаторська ідея, за результатами дослідження Б. Гросса, від цього фактора залежить лише 28 % успіху. Правильно побудована бізнес-модель наближає стартап до успішності на 24 %, а від фінансування залежить лише 14 % успіху.

Бізнес-модель і фінансування зайняли найнижчі позиції у рейтингу. Це пояснюється тим, що початок бізнесу може відбуватися без бізнес-моделі, яку можна розробити та вдосконалити пізніше. Фінансування також має значення, але на більш пізніх етапах розвитку бізнесу. В цілому менеджмент і ідея, та фінансування мають велике значення, але саме момент запуску стартапу є більш значущим.

На теперішній час важко точно визначити всі умови, від яких залежить успіх стартапу, адже процес його створення вимагає проведення ретельного аналізу та врахування ряду зовнішніх і внутрішніх факторів. Однак аналіз численних публікацій з цієї тематики дозволив синтезувати такі узагальнені чинники успішності та провальності проектів.

Таким чином, до основних критеріїв успішності стартапів можна віднести:

- ✦ наявність новаторської, креативної ідеї та її затребуваність на ринку;
- ✦ вдало підібраний час запуску проекту з урахуванням зовнішніх факторів;
- ✦ наявність лідерських якостей та відповідних навичок стартапера;

- ✦ підбір компетентної, кваліфікованої команди та правильний розподіл ролей між учасниками;
- ✦ постійний моніторинг потреб споживачів продукту та врахування їх побажань і зауважень;
- ✦ грамотна маркетингова стратегія;
- ✦ мотивація до успіху, стресотійкість і віра у свій проект.

Слід зазначити, що серед найпоширеніших причин провалу стартап-проектів можна виділити:

- ✦ фінансова недбалість;
- ✦ відсутність бізнес-ідеї;
- ✦ неготовність ринку до запуску проекту;
- ✦ непродуманість маркетингу, продажу та сервісу;
- ✦ некомпетентність учасників у команді;
- ✦ відсутність стратегії зростання та гнучкості проекту.

Також важливо враховувати і ряд зовнішніх факторів, зокрема, рівень економічного розвитку держави, її політичне становище та стабільність, науково-технічний прогрес, інфляцію, умови кредитування, наявність конкурентів, тощо.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило дійти висновку, що сьогодні завдяки розвитку інформаційно-комунікаційних технологій стартапи знаходять все більшого поширення у всьому світі як проекти, які найбільш швидко реагують на сучасні проблеми населення, і завдяки яким покращується якість життя громадян, вони виступають потужним драйвером сталого економічного розвитку країни.

В Україні налічується приблизно 3000 стартап-компаній, основним драйвером зростання кількості яких є допомога міжнародних інвесторів, які все частіше вкладають кошти в проекти українських стартаперів. Як показує статистика, 2018 рік став рекордним за кількістю інвестицій, які були залучені на фінансування технологічних стартапів в Україні.

Ринок українських стартапів тільки починає набирати обертів і динамічно розвивається. Про це свідчать найбільш успішні стартап-компанії, представлені в ІТ-сфері, основна діяльність яких пов'язана зі створенням девайсів, систем підключення до Інтернету, інтернет-речей, розробкою різноманітних технічних рішень для ведення електронної торгівлі, а також ідей, які пов'язані з удосконаленням роботи із серверами та сайтами.

Можна однозначно стверджувати, що рівень якості українських стартапів значно зріс, хоча здебільшого вони ще не можуть якісно конкурувати з зарубіжними.

Але, незважаючи на позитивну динаміку, достатньо складними залишаються питання, пов'язані з основними факторами успіху стартапу. Кожен проект

унікальний та пов'язаний з поєднанням безлічі деталей: ринкової ситуації, вдалої ідеї, робочої бізнес-моделі, продукту, наявності фінансування та потенційних інвесторів, вдалої маркетингової стратегії, правильного підбору людей в команді, вдало підбраного часу для запуску проекту тощо. Саме тому повторити успіх вдалого стартапу – дуже складна задача.

Таким чином, для розвитку ринку стартапів в Україні необхідно створювати та запроваджувати механізми підвищення ефективності діяльності стартап-компаній. Особливу увагу слід звернути на захист права інтелектуальної власності. Водночас важливо створювати максимально комфортні умови для впровадження інноваційних технологій для успішного розвитку вітчизняних підприємств та економіки в цілому. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк С., Дорф Б. Стартап: Настольная книга основателя. М. : Альпина Паблишер, 2013. 485 с.
2. Graham P. The hardest lessons for startups to learn. URL: <http://www.paulgraham.com/start.html>
3. Гавриш О. А., Бояринова К. О., Копішинська К. О. Розробка стартап-проектів: практикум : навч. посіб. для студ. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 116 с.
4. Рис Э. Бизнес с нуля. Метод Lean Startup для быстрого тестирования идей и выбора бизнес-модели. М. : Альпина Паблишер, 2014. 253 с.
5. Власковиц П., Купер Б. Стартап вокруг клиента. Как построить бизнес правильно с самого начала. М. : Манн, Иванов и Фарбер, 2011. 168 с.
6. Баб'ячок Р. І. Основні тенденції розвитку стартапів в Україні – проблеми, перешкоди і можливості. URL: <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>
7. Ситник Н. І. Концептуальні основи стартапів: їх сутність і класифікація. *Бізнес Інформ*. 2016. № 8. С. 64–68. URL: https://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2016&abstract=2016_08_0&lang=u&stqa=9
8. Гавриш О. А., Дергачова В. В., Кравченко М. О. Менеджмент стартап-проектів : підруч. для студентів техн. спец. другого (магістерського) рівня вищої освіти. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 337 с.
9. Startup Ranking. URL: <https://www.startupranking.com/top/ukraine>
10. Поліщук В. В. Стартап-проекти та їх оцінювання : конспект лекцій для студентів за спеціальністю 7.121 «Інженерія програмного забезпечення» факультету інформаційних технологій УжНУ. Ужгород : УжНУ, 2018. 74 с.
11. По пути в Силиконовую Долину: украинские стартапы теряют хватку. URL: <https://ubr.ua/business-practice/own-business/po-puti-v-silikonovuju-dolinu-ukrainskie-startapy-terjajut-khvatku--3865431>
12. Закон України «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті Міністерству фінансів для забезпечення функціонування Фонду розвитку інновацій» від

- 12.12.2018 № 1110. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1110-2018-%D0%BF>
13. Український фонд стартапів починає прийом заявок // Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinskij-fond-startapiv-pochinaye-prijom-zayavok>
 14. На финансирование украинских стартапов предусмотрено 440 млн грн (\$18,48 млн) – премьер // Громадське телебачення. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/na-finansirovanie-ukrainskih-startapov-predusmotreno-440-mln-grn-dollar1848-mln-premer>
 15. Global Map of Startup Ecosystems – StartupBlink. Haifa: Global Map of Startup Ecosystems // StartupBlink, 2020. URL: <https://www.startupblink.com/>
 16. Яровая М. Новый рекорд среди украинских стартапов: Grammarly привлек \$110 млн инвестиций // AIN.UA. URL: <https://ain.ua/2017/05/08/ukrayinskij-grammarly-privlek-110-mln-investicij-dlya-ukrainskix-startapov-eto-rekord/>
 17. Yarova M. Ukrainian Grammarly raises \$90M at a valuation of \$1B and becomes a unicorn // AIN.UA. URL: <https://ain.ua/en/2019/10/10/grammarly-raises-90m-and-becomes-a-unicorn/>
 18. Демченко Д. Украинский стартап GitLab привлек \$268 млн. Оценка — \$2,7 млрд // AIN.UA. URL: <https://ain.ua/2019/09/17/gitlab-privlek-268-mln/>
 19. Gor A. Preply.com: О новом уровне образования на примере изучения английского языка // Oherald. URL: <https://medium.com/oheraldme/preply-com-o-novom-urovne-obrazovaniya-na-primere-izucheniya-anglijskogo-yazyka-2e28136f89fe>
 20. Симилян Е. Украинский стартап Preply привлек \$4 млн инвестиций и открыл второй офис в Берлине // Rusbase. URL: <https://rb.ru/news/preply-investor-4mln/>
 21. Боброва Т. TechCrunch: Инвесторы оценили стартап с украинскими корнями People.ai в \$500 млн – он оценивает эффективность продаж // Vc.ru – стартапы, бизнес, технологии, 2020. URL: <https://vc.ru/finance/68401-techcrunch-investory-ocenili-startap-s-ukrainskimi-korniyami-people-ai-v-500-mln-on-ocenivaet-effektivnost-prodazh>
 22. The Fastest Growing Companies in the World // Growjo: Indexing and predicting the world's fastest growing companies, 2019-2020. URL: <https://growjo.com/>
 23. The Top 20 Reasons Startups Fail // CB INSIGHTS. URL: <https://www.cbinsights.com/research/startup-failure-reasons-top/>
 24. Иваненко А. 59 популярных причин провалов стартапов, которым не стоит верить на 100 % // Bigtime Ventures. URL: <https://blog.bigtime.ventures/prichiny-provalov-startapov>
 25. Гросс Б. Самая большая причина успеха стартапов // Хабр. URL: <https://habr.com/ru/post/291420/>
 26. Чинники підприємницького успіху: що відмежовує успіх від провалу // Management.com.ua. URL: <http://www.management.com.ua/interview/int569.html>
 27. Top-5 причин распада стартапов // OlansGroup. URL: <https://www.olans.com.ua/reasons-for-startup-decay>
 28. Кирилов В. Причины неудач стартапов и как этого избежать // Investgazeta. URL: <https://investgazeta.ua/blogs/prichini-neudach-startapov-i-kak-etogo-izbezhath>
 29. Відмінні ознаки успішного стартапу // Marketer.ua. URL: <https://marketer.ua/ua/vidminni-oznaki-uspishnogo-startapu/>
 30. 7 причин, чому 8 з 10 стартапів закриваються, не проживши й року, і 7 порад, як знизити ризики // Юнона – бюро перекладів. URL: <https://unona.com.ua/uk/blog/7-prichin-pochemu-8-iz-10-startapov-zakryvayutsya-ne-prozhiv-i-goda-i-7-sovetov-kak-eto-predotvratit/>

REFERENCES

- Babiachok, R. I. "Osnovni tendentsii rozvytku startapiv v Ukraini - problemy, pereshkody i mozhlyvosti" [The Main Trends in the Development of Startups in Ukraine are Problems, Obstacles and Opportunities]. <https://www.civic-synergy.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Osnovni-tendentsiyi-rozvytku-startapiv-v-Ukrayini-1-1.pdf>
- Blank, S., and Dorf, B. *Startup: Nastolnaya kniga osnovatelya* [Startup: Handbook of the Founder]. Moscow: Alpina Publisher, 2013.
- Bobrova, T. "TechCrunch: Investory otsenili startap s ukrainskimi korniyami People.ai v \$500 mln - on otsenivaet effektivnost prodazh" [TechCrunch: Investors Rated the Startup with Ukrainian Roots People.ai at \$ 500 Million - It Evaluates Sales Performance]. Vc.ru - startapy, biznes, tekhnologii, 2020. <https://vc.ru/finance/68401-techcrunch-investory-ocenili-startap-s-ukrainskimi-korniyami-people-ai-v-500-mln-on-ocenivaet-effektivnost-prodazh>
- "Chynnyky pidpriemnytskoho uspiyku: shcho vidmezhuvuie uspiyk vid provalu" [Factors of Entrepreneurial Success: What Separates Success from Failure]. Management.com.ua. <http://www.management.com.ua/interview/int569.html>
- Demchenko, D. "Ukrainskiy startap GitLab privlek \$268 mln. Otsenka - \$2,7 mlrd" [Ukrainian Startup GitLab Raised \$ 268 Million. Valuation - \$ 2.7 Billion]. AIN.UA. <https://ain.ua/2019/09/17/gitlab-privlek-268-mln/>
- "Global Map of Startup Ecosystems - StartupBlink. Haifa : Global Map of Startup Ecosystems". StartupBlink, 2020. <https://www.startupblink.com/>
- Gor, A. "Preply.com: O novom urovne obrazovaniya na primere izucheniya angliyskogo yazyka" [Preply.com: About a New Level of Education on the Example of Learning English]. Oherald. <https://medium.com/oheraldme/preply-com-o-novom-urovne-obrazovaniya-na-primere-izucheniya-angliyskogo-yazyka-2e28136f89fe>
- Graham, P. "The hardest lessons for startups to learn". <http://www.paulgraham.com/start.html>
- Gross, B. "Samaya bolshaya prichina uspekha startapov" [The Biggest Reason Startups are Successful]. Khabr. <https://habr.com/ru/post/291420/>
- Havrysh, O. A., Boiarynova, K. O., and Kopishynska, K. O. *Rozrobka startap-proektiv: praktykum* [Development of Startup Projects: Workshop]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2019.
- Havrysh, O. A., Derhachova, V. V., and Kravchenko, M. O. *Menedzhment startap proektiv* [Management of Startup Projects]. Kyiv: KPI im. Ihoria Sikorskoho, 2019.
- Ivanenko, A. "59 populyarnykh prichin provalov startapov, kotorym ne stoit verit na 100%" [59 Popular Reasons for Startup Failures That should not be 100% Trusted]. Bigtime Ventures. <https://blog.bigtime.ventures/prichiny-provalov-startapov>

- Kirilov, V. "Prichyny neudach startapov i kak etogo izbezhat" [The Reasons for Startup Failures and How to Avoid It]. Investgazeta. <https://investgazeta.ua/blogs/prichini-neudach-startapov-i-kak-etogo-izbezhat> [Legal Act of Ukraine] (2018). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1110-2018-%D0%BF>
- "Na finansirovaniye ukrainskikh startapov predusmotreno 440 mln grn (\$18, 48 mln) - premer" [440 Million UAH (\$ 18.48 Million) Is Provided for Financing Ukrainian Startups - Prime]. Gromadske telebachennia. <https://hromadske.ua/ru/posts/na-finansirovanie-ukrainskih-startapov-predusmotreno-440-mln-grn-dollar1848-mln-premer>
- "Po puti v Silikonovuyu Dolinu: ukrainskiye startapy teryayut khvatku" [On the Way to Silicon Valley: Ukrainian Startups Lose Their Grip]. <https://ubr.ua/business-practice/own-business/po-puti-v-silikonovuju-dolinu-ukrainskie-startapy-terajut-khvatku--3865431>
- Polishchuk, V. V. *Startup-proekty ta yikh otsiniuvannia* [Startup Projects and Their Evaluation]. Uzhhorod: UzhNU, 2018.
- Ris, E. *Biznes s nulya. Metod Lean Startup dlya bystrogo testirovaniya idey i vybora biznes-modeli* [Business from scratch. Lean Startup Method for Quickly Testing Ideas and Choosing a Business Model]. Moscow: Alpina Publisher, 2014.
- "7 prychyn, chomu 8 z 10 startapiv zakryvaiutsia, ne prozhyvshy i roku, i 7 porad, yak znyzhyty ryzyky" [7 Reasons Why 8 out of 10 Startups Close without Living a Year, and 7 Tips on How to Reduce Risks]. Yunona - biuro perekladiv. <https://unona.com.ua/uk/blog/7-prichin-pochemu-8-iz-10-startapov-zakryvayutsya-ne-prozhiv-i-goda-i-7-sovetov-kak-eto-predotvratit/>
- Simikyan, Ye. "Ukrainskiy startap Preply privlek \$4 mln investitsiy i otkryl vtoroy ofis v Berline" [Ukrainian Startup Preply Raised \$ 4 Million in Investments and Opened a Second Office in Berlin]. Rusbase. <https://rb.ru/news/preply-investor-4mln/>
- Startup Ranking. <https://www.startupranking.com/top/ukraine>
- Sytnyk, N. I. "Kontseptualni osnovy startapiv: yikh sutnist i klasyfikatsiia" [Conceptual Foundations of Startups: Their Essence and Classification]. Biznes Inform. 2016. https://www.business-inform.net/annotated-catalogue/?year=2016&abstract=2016_08_0&lang=ua&stqa=9
- "The Fastest Growing Companies in the World". Growjo: Indexing and predicting the world's fastest growing companies, 2019-2020. <https://growjo.com/>
- "The Top 20 Reasons Startups Fail". CB INSIGHTS. <https://www.cbinsights.com/research/startup-failure-reasons-top/>
- "Top-5 prichin raspada startapov" [Top 5 Reasons for the Collapse of Startups]. OlansGroup. <https://www.olans.com.ua/reasons-for-startup-decay>
- "Ukrainskyi fond startapiv pochynaie pryiom zaiavok" [The Ukrainian Foundation of Startups Starts Accepting Applications]. Uriadovi portal. <https://www.kmu.gov.ua/news/ukrayinskij-fond-startapiv-pochinaye-prijom-zayavok>
- "Vidminni oznaky uspishnoho startapu" [Distinctive Features of a Successful Startup]. Marketer.ua. <https://marketer.ua/ua/vidminni-oznaki-uspishnogo-startapu/>
- Vlaskovits, P., and Kuper, B. *Startup vokrug kliyenta. Kak postroit biznes pravilno s samogo nachala* [Startup around the Client. How to Build a Business Right from the Start]. Moscow: Mann, 2011.
- Yarova, M. "Ukrainian Grammarly raises \$90M at a valuation of \$1B and becomes a unicorn". AIN.UA. <https://ain.ua/en/2019/10/10/grammarly-raises-90m-and-becomes-a-unicorn/>
- Yarovaya, M. "Novyy rekord sredi ukrainskikh startapov: Grammarly privlek \$110 mln investitsiy" [A New Record among Ukrainian Startups: Grammarly Attracted \$ 110 Million Investment]. AIN.UA. <https://ain.ua/2017/05/08/ukrayinskij-grammarly-privlek-110-mln-investicij-dlya-ukrainskix-startapov-eto-rekord/>